

Skolreformerna har inte funkant i Sverige

Publicerad här den 10 augusti 2014

VAD BEROR DE SJUNKANDE SKOLRESULTATEN PÅ? Förklaringarna har duggat tätt. Ytterligare en förklaring fick vi på Göteborgs Postens debattsida häromdagen. Det beror på att eleverna inte är tillräckligt motiverade, sades det. Den förklaringen är en av de bättre. Men den räcker inte. Frågan är ju varför de inte är motiverade. Fram träder en väv av faktorer som har påverkat elevernas lärande.

En förklaring ligger i det paradigmskifte som skedde på nittio-talet. Regeringen Bild införde mål- och resultatstyrning av skolan efter mönster från näringslivet. Den införde också ett nytt system med graderade betyg. General Teaching Council i England skriver med stöd från omfattande forskning i Cambridge att »sådana detaljerade kursplaner kopplade till graderade betyg skapar stress och panik, sänker kvaliteten och bidrar till att uttråkade elever hoppar av skolan i för-tid.«

Det fria skolvalet infördes i samma veva. Skolor i utsatta områden dränerades på resurser när föräldrar flyttade sina barn till andra skolor. Man fick inte råd att ge de skolsvaga eleverna det stöd de behövde. De elever som blev kvar förlorade också den draghjälp som de hade fått av de elever och de lärare som lämnat skolan.

Kommunerna fick överta ansvaret för skolorna från staten. De centrala direktiv som från början knöts till denna reform urvattnades av den borgerliga regeringen på nittio-talet. Det bidrog till att reformen kom att slå fel på många orter. Politikerna där saknade de kunskaper och den förmåga som krävs för att fördela resurser och leda personal.

Dessa tre stora reformer bidrog alla till att göra det svårare för många lärare att ge eleverna en undervisning som motiverade dem. Som om inte detta var nog fick vi en skolminister med begränsade kunskaper om lärandets villkor, men med obegränsad tilltro till sin egen förmåga att fatta beslut. I rask takt införde han en rad stora reformer. Flertalet av dessa reformer har visat sig motverka sitt syfte.

De snabba förändringar som genomförts har till stor del hämtats från skolor som lyckats bra i Pisa. Om Pisa-undersökningarna skriver 83 professorer och skolledare i The Guardian att »de snedvrider skolans mål, minskar lärarnas frihet och professionella utrymme, stressar både skolor, lärare och elever och lockar till kortsiktiga kvicka fixar.«

De skolor som många av reformerna har hämtats ifrån ligger i länder med helt andra traditioner och mål för skolan. Därför fungerar inte reformerna i den svenska skolan. Våra elever lär sig inte bättre genom katederundervisning, fokusering på mätbar kunskap, högre krav och tidigare graderade betyg. Tvärtom. Många elever mår dåligt av stressen. Våra lärare blir inte heller bättre genom att få auktoritära skolledare, lärarlegitimationer och karriärtjänster. Tvärtom.

Skolministern delar upp lärarkåren i bra lärare och sämre lärare. Vad som utmärker en bra lärare är inte klarlagt. En liten del av lärarna ska kallas förstelärare och få högre lön. Flera skolledningar överlåter nu till privata företag att avgöra vilka lärare som ska få bli förstelärare med högre lön. Men hur ska dessa företag på kort tid kunna avgöra vilka lärare som kommer att vara ambitiösa i jobbet, duktiga att organisera, ha humor, vara rättvisa, tycka om elever och bry sig om dem? Det vill säga sådana lärare som eleverna behöver.

Många lärare kommer oundvikligen att anse sig orättvist förbigångna och tappa motivation i arbetet. Om inte lärarna är motiverade lär inte eleverna bli det heller.